

بررسی انطباق الزامات ساختاری مجلات علوم پزشکی ایران با معیارهای مورد انتظار PubMed Central

اعظم شاهبداغی^۱ آرزو فرهادی^{۲*} مریم شکفته^۳ منوچهر کرمی^۴

۱. کارشناسی ارشد، کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد، کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
۳. استادیار، کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
۴. استادیار، اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران.

مجله اطلاع رسانی پزشکی نوین؛ دوره دوم؛ شماره اول؛ بهار و تابستان ۱۳۹۵؛ صفحات ۷۴-۷۰

چکیده

مقدمه: در چند سال اخیر مجلات علمی - پژوهشی علوم پزشکی از نظر تعداد، روند رو به رشدی داشته است. این مجلات برای نمایه شدن در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی بایستی معیارها و استانداردهای لازم را رعایت کنند. این پژوهش با هدف تعیین میزان انطباق مجلات حوزه سلامت با معیارهای ساختاری گزینش مجلات توسط PubMed Central انجام شده است.

روش‌ها: این مطالعه از نوع توصیفی-کاربردی است. جامعه مورد پژوهش را کلیه مجلات علمی-پژوهشی مصوب وزارت بهداشت تشکیل دادند. ابزار گردآوری داده‌ها سبانه کنترل مستخرج از سند معیارهای گزینش مجلات پایگاه PubMed Central بود. داده‌ها پس از گردآوری و ورود به نسخه ۲۰ نرم‌افزار آماری SPSS و با روش‌های آمار توصیفی مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که از مجموع ۲۵۲ مجله مورد بررسی، ۹۸ عنوان مجله (۳۸/۹ درصد) به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند. ۳۹ عنوان مجله (۱۵/۵ درصد) هیچ‌گونه فایل XML ندارند، ۱۵۷ عنوان مجله (۶۲/۳ درصد) از معیار ذکر شماره استاندارد بین‌المللی در فایل XML پیروی نموده و تنها ۴۱ عنوان مجله (۱۶/۳ درصد) در فایل XML نام ناشر را ذکر نموده‌اند. به طور کلی میزان انطباق مجلات مورد بررسی، با معیارهای ساختاری PubMed Central (۶۵/۷ درصد) است.

بحث و نتیجه‌گیری: علیرغم اینکه میزان رعایت بیشتر معیارهای مورد انتظار PubMed Central در مجلات مصوب وزارت بهداشت در وضعیت رضایت‌بخشی قرار دارد، اما بیشتر این مجلات به دلیل انگلیسی زبان نبودن با مانع جدی در مسیر نمایه شدن در پایگاه اطلاعاتی PubMed Central مواجه هستند. با این حساب، در حال حاضر تنها تعداد محدودی از مجلات، شانس نمایه شدن در این پایگاه را خواهند داشت.

کلیدواژه‌ها: چکیده‌نویسی، نمایه‌سازی، نشریات ادواری، PubMed Central

نوع مقاله: پژوهشی

دریافت مقاله: ۹۴/۰۸/۰۳ اصلاح نهایی: ۹۴/۱۰/۲۹ پذیرش مقاله: ۹۴/۱۱/۰۵

ارجاع: شاهبداغی اعظم، فرهادی آرزو، شکفته مریم، کرمی منوچهر. بررسی انطباق الزامات ساختاری مجلات علوم پزشکی ایران با معیارهای مورد انتظار PubMed Central. اطلاع رسانی پزشکی نوین. ۱۳۹۵؛ ۱(۲): ۷۴-۷۰.

مقدمه:

فعالیت‌های علمی - تخصصی بهترین راه و مناسب‌ترین ابزار برای

دسترسی به دانش روز، مجلات علمی است [۱-۲].

علوم پزشکی و بهداشت به عنوان یکی از حوزه‌های اصلی پژوهش در سراسر جهان همواره مطرح بوده و هست. محققان این علم در تلاش

اهمیت مجلات علمی به عنوان یکی از مهم‌ترین راه‌های ارتباط علمی از دهه‌ی ۱۹۶۰ به بعد رو به افزایش است. امروزه در حوزه

نویسنده مسئول:

آرزو فرهادی

دانشجوی کارشناسی ارشد، کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهشتی، تهران، ایران.

تلفن: ۰۷۴۹-۸۸۱۲۸۲-۹۸+ پست الکترونیکی: farhadi.arezoo@yahoo.com

این مجلات می‌تواند فرصت مناسبی را در مسیر نمایه شدن آنها در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی فراهم آورد.

روش‌ها:

پژوهش حاضر از نوع توصیفی - کاربردی است که با استفاده از روش‌های علم‌سنجی انجام شده است. جامعه مورد پژوهش را ۳۳۴ مجله علمی - پژوهشی مصوب کمیسیون نشریات علوم پزشکی کشور که تا زمان انجام این مطالعه (شهریور ۱۳۹۳) رتبه علمی - پژوهشی را اخذ نموده بودند، تشکیل داد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها سیاهه ارزیابی است که بر اساس معیارهای ساختاری مورد انتظار نمایه‌نامه بین‌المللی PubMed Central تنظیم گردیده است. از جامعه مورد بررسی، پنج عنوان مجله به دلیل تأخیر بیش از چهار شماره از مطالعه خارج شد. ابتدا ۳۲۹ مجله مورد مطالعه در پایگاه PubMed Central مورد جستجو قرار گرفتند تا وضعیت نمایه‌سازی مشخص شود. از ۳۲۹ مجله مورد بررسی، ۷۷ عنوان مجله در PubMed Central مورد نمایه‌سازی قرار می‌گرفتند که از مطالعه ما خارج شدند. ۲۵۲ مجله‌ای که در PubMed Central مورد نمایه‌سازی قرار نمی‌گرفتند، مورد بررسی قرار گرفت و سیاهه ارزیابی تنظیم شده برای آنها تکمیل شد. داده‌ها پس از گردآوری و ورود به نسخه ۲۰ نرم‌افزار SPSS و با روش‌های آمار توصیفی مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها:

معیارهای انتخاب مجلات توسط نمایه‌نامه PubMed Central در ۲ دسته کلی معیارهای کیفیت علمی و الزامات ساختاری قرار می‌گیرد. در این پژوهش تنها به ارزیابی شاخص‌های ساختاری پرداخته‌ایم. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که در خصوص معیار نگارش مقالات به زبان انگلیسی، ۹۸ عنوان مجله (۳۸/۹ درصد) به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند. در خصوص معیار وجود فایل XML کلیه مقالات مجله، ۲۲۳ عنوان مجله (۷۷/۵ درصد) این معیار را رعایت کرده‌اند و تعداد ۲۹ عنوان مجله (۱۱/۵ درصد) هیچ‌گونه فایل XML نداشتند. در خصوص معیار وجود فایل XML برای هر مقاله، ۲۲۲ عنوان مجله (۷۷/۱ درصد) این معیار را رعایت نموده‌اند. در خصوص معیار وجود فایل PDF برای هر مقاله، تمامی مجلات مورد بررسی، فایل PDF مقالات خود را در وب‌سایت مجله قرار داده‌اند. در خصوص معیار وجود فایل‌های پیوست مقالات، تنها دو مجله از این

هستند تا نتایج یافته‌های خود را به صورت مقاله منتشر و در اختیار سایر پژوهشگران قرار دهند.

اما تنها مقالاتی فرصت حضور در عرصه بین‌المللی را خواهند یافت که در مجلاتی انتشار یابند که توسط نمایه‌نامه‌های معتبر بین‌المللی، نمایه‌سازی شوند. نمایه‌نامه‌های بین‌المللی به عنوان پل‌های ارتباطی در بین کشورها محسوب شده و مسیر آسان‌تری را برای دسترسی به اطلاعات مورد نیاز محققان فراهم می‌آورند [۳].

در ایران نیز در چند سال اخیر، با توجه به رشد سریع دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی و ایجاد فضای رقابتی، تعداد مجلات علمی - پژوهشی، روند رو به رشدی داشته و روز به روز، بر تعداد درخواست‌های دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی برای انتشار مجلات جدید افزوده می‌شود. اما بررسی‌های انجام شده، نشان داده‌اند که تعداد اندکی از این مجلات توسط نمایه‌نامه‌های بین‌المللی مورد نمایه‌سازی قرار گرفته‌اند [۶-۴]. این در حالی است که نمایه شدن مجله در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی تخصصی و مرتبط با دامنه و پوشش موضوعی مجله، منجر به افزایش امکان دسترسی و رویت‌پذیری مجله شده و به دنبال آن میزان استنادات دریافتی نیز افزایش می‌یابد [۹-۷]. بنابراین وضعیت تولیدات علمی نمایه‌سازی شده در نمایه‌نامه‌های استنادی یکی از مهم‌ترین شاخص‌هایی است که می‌تواند به منزله موفقیت جامعه پژوهشی هر کشور در نظر گرفته شود. به همین دلیل افزایش تعداد مجلات علمی نمایه‌سازی شده در پایگاه‌های بین‌المللی در کنار سایر شاخص‌های علم و فناوری، در سطح وسیعی مورد توجه کشورهای مختلف جهان بوده و هست [۱۰].

پایگاه اطلاعاتی PubMed Central به عنوان یکی از مهم‌ترین پایگاه‌های اطلاعاتی در حوزه زیست‌پزشکی، در عرصه بین‌المللی مورد توجه محققان و پزشکان زیادی است. در همین راستا، این پایگاه اطلاعاتی برای نمایه‌سازی مجلات مختلف معیارهای ساختاری متعددی را مدنظر قرار می‌دهد. مجلات مختلف چنانچه قصد ورود و نمایه شدن در این پایگاه اطلاعاتی را داشته باشند، بایستی از اصول و معیارهای مورد نظر پیروی نمایند تا شانس خود را برای نمایه‌سازی افزایش دهند.

بررسی‌های نویسندگان نشان داد که تاکنون پژوهشی به بررسی میزان تطابق مجلات علمی - پژوهشی حوزه سلامت با معیارهای گزینش مجلات PubMed Central نپرداخته است. لذا این مطالعه با توجه به اهمیت نمایه‌سازی مجلات، با هدف بررسی میزان تطابق مجلات علمی - پژوهشی حوزه سلامت با معیارهای گزینش مجلات پایگاه PubMed Central انجام شده است. ارزیابی وضعیت فعلی

سیاست‌ها و معیارهای مشخصی را برای پذیرش و نمایه‌سازی مجلات دارند، مجلات مختلف بایستی این معیارها را شناخته و از آنها پیروی نمایند تا شانس خود را در نمایه‌سازی افزایش دهند. علیرغم اهمیت فراوان نمایه‌سازی مجلات در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی، مطالعات گوناگون نشان داده‌اند که تعداد کمی از این مجلات در نمایه‌نامه‌های معتبر، مورد نمایه‌سازی قرار گرفته‌اند [۱۵-۱۴، ۶-۴].

یافته‌های مطالعه حاضر نیز نشان داد که تنها ۲۳/۴۰ درصد از مجلات مصوب کمیسیون نشریات علوم پزشکی کشور در PubMed Central مورد نمایه‌سازی قرار گرفته‌اند که همگی آنها به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند. در مطالعه‌ی ابازدی و امین‌پور یکی از بزرگترین موانع و چالش‌های عدم نمایه‌سازی مجلات، انتشار آنها به زبان فارسی ذکر شده است. همچنین در مطالعه آنها ذکر شده است که اغلب بانک‌های اطلاعاتی و سرویس‌های نمایه‌سازی معتبر دنیا به مجلات انگلیسی زبان توجه ویژه دارند [۱۷-۱۶].

با توجه به میزان انطباق کلی مجلات مصوب کمیسیون نشریات علوم پزشکی کشور با معیارهای ساختاری مورد انتظار PubMed Central که ۶۵/۷ درصد محاسبه شد، می‌توان چنین نتیجه‌گیری نمود که بیشتر معیارهای مورد بررسی در مجلات در وضعیت رضایت‌بخشی قرار دارند. اما علیرغم آن ۶۱/۱ درصد مجلات به دلیل انگلیسی زبان نبودن، با مانع جدی در مسیر نمایه شدن در پایگاه اطلاعاتی PubMed Central مواجه هستند. با این حساب در حال حاضر تنها ۳۸/۹ درصد از مجلات، شانس نمایه شدن در این پایگاه را خواهند داشت. با توجه به اینکه، در مطالعه حاضر تنها معیارهای ساختاری مورد انتظار PubMed Central مورد بررسی قرار گرفته است، پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آینده معیارهای کیفی مورد انتظار PubMed Central نیز مورد بررسی قرار گیرند. همچنین پیشنهاد می‌شود سردبیران و کارشناسان مجلات، با مطالعه معیارهای مورد انتظار نمایه‌سازی در PubMed Central، به ارزیابی وضعیت مجلات خود بپردازند.

تشکر و قدردانی:

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی به شماره تصویب ۹۳/۱۰۵/ت مورخ ۱۳۹۳/۱۰/۲۲ دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی است. از تمامی کسانی که در دستیابی به اطلاعات ما را یاری نموده‌اند، تشکر و قدردانی می‌شود.

معیار پیروی کرده‌اند. در خصوص معیار ذکر شماره استاندارد بین‌المللی نشریات در فایل XML، ۱۵۷ عنوان مجله (۶۲/۳ درصد) از این معیار پیروی نموده‌اند. در خصوص معیار ذکر شماره و دوره مجله در فایل XML، ۲۲۵ عنوان مجله (۸۹/۳ درصد) این معیار را رعایت نموده‌اند. در خصوص معیار ذکر نام ناشر در فایل XML، تنها ۴۱ عنوان مجله (۱۶/۳ درصد) این معیار را رعایت نموده‌اند. در خصوص معیار ذکر شماره صفحات مقالات در فایل XML، ۲۱۱ عنوان مجله (۳۲/۷ درصد) از مجلات این معیار را رعایت نموده‌اند (جدول شماره ۱).

با توجه به میانگین رعایت معیارهای مورد بررسی، میزان انطباق کلی مجلات مصوب کمیسیون نشریات علوم پزشکی کشور با معیارهای ساختاری مورد انتظار PubMed Central ۶۵/۷ درصد محاسبه شد.

جدول شماره ۱ - معیارهای ساختاری گزینش مجلات

میزان رعایت		میزان عدم رعایت		معیارهای گزینش مجلات نمایه نامه PubMed Central
تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۹۸	۳۸/۹	۱۵۴	۶۱/۱	معیار ۱. انتشار مجله به زبان انگلیسی
۲۳۳	۸۷/۵	۲۹	۱۱/۵	معیار ۲. وجود فایل XML کامل مجله
۲۲۲	۸۸/۱	۳۰	۱۱/۹	معیار ۳. وجود فایل XML مقالات
۲۵۲	۱۰۰	۰	۰	معیار ۴. وجود فایل PDF برای هر مقاله
۲	۰/۸	۲۵۰	۹۹/۲	معیار ۵. وجود فایل های پوست مقالات
۱۵۷	۶۲/۳	۹۵	۳۷/۷	معیار ۶. ذکر کد ISSN در فایل XML
۲۲۵	۸۹/۳	۲۷	۱۰/۷	معیار ۷. ذکر کد دوره نشر در فایل XML
۲۲۵	۸۹/۳	۲۷	۱۰/۷	معیار ۸. ذکر کد شماره نشر در فایل XML
۲۱۱	۸۳/۷	۴۱	۱۶/۳	معیار ۹. ذکر شماره صفحات در فایل XML
۴۱	۱۶/۳	۱۱	۴/۲۷	معیار ۱۰. ذکر نام ناشر در فایل XML

بحث و نتیجه‌گیری:

از عوامل مهمی که موجب افزایش شهرت و اعتبار یک مجله در عرصه بین‌المللی می‌شود، نمایه‌سازی مجله در پایگاه‌های علمی معتبر است. از دیدگاه بین‌المللی تنها مجلاتی که در پایگاه Web of Science و Medline Science و PubMed نمایه می‌شوند، معتبر شناخته می‌شوند [۱۱]. این درحالی است که مطالعات متعدد، اعتلای رتبه علمی و افزایش میزان مشارکت جوامع مختلف در علم جهانی را حضور مجلات در نمایه‌نامه‌های معتبر بین‌المللی دانسته و بر این واقعیت که گام اساسی جهت اعتلای رتبه علمی و افزایش میزان مشارکت در علم جهانی، حضور در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی است، تأکید ویژه دارند [۱۴-۱۰، ۱۳، ۵]. با توجه به اینکه هر یک از نمایه‌نامه‌های معتبر بین‌المللی

References

منابع

1. Karami N, Alijani R. Examining the Status and Impact Factor of Muslim Scientific Journals in ISI Database: A Bibliometric Study. *Journal of Information Processing and Management*. 2010; 25(4): 597-615. [Persian]
2. Larsen PO, Von INS M. The rate of growth in scientific publication and the decline in coverage provided by science citation index. *Scientometrics*. 2010; 84(3): 575-603.
3. Mousavizadeh Z. A Survey on Iran's Scientific Journals and Their Inclusion in International Indexes (1978-1998): Proposing Some Practical Solutions. *National Studies on Librarianship and information organization*. 2001; 12(1): 8-25. [Persian]
4. Aminpour F, Kabiri P. Science production in Iran: the scenario of Iranian medical journals. *Journal of research in medical sciences*. 2009; 14(5): 313-322.
5. Noruzi A, Abdekhoda H. how to get Iranian journals better indexed by foreign databases?. *Health information management*. 2011; 8(4): 554-565. [Persian]
6. Iranian Society of Medical Editors: [Cited 2015 5 April]; Available from: <http://www.imjes.ir/Files/Data/ketabche-nashriat-2DAY.pdf>
7. Jalalzadeh S. Journal selection criteria and indexing benefits in Embase and Scopus. *Depiction of Health*. 2013; 4(3): 50-57. [Persian]
8. Shoa JF, Shen HY. Coverage of Journals from mainland china in the field of emergency medicine by major International biomedicine databases. *Hong Kong journal of emergency medicine*. 2015; 22(1): 41-45.
9. Poulin S, Tomaszewski R. Open access journals in communication Studies: indexing in five commercial databases. *Behavioral & Social Sciences librarian* 2014; 33(1): 3-14.
10. Mohammad Esmaeil S, Riahi A, Sohbatih F. Qualitative and quantitative evaluation of Iranian journals in Scopus database during 2000-2012. *Caspian journal of scientometrics*. 2014; 1(1): 33-39. [Persian]
11. Rezaeian M, Hadavi M, Bakhtar M, Davvodi salestani A, Karemian M. Evaluation of quality of English and Persian journals approved by commission for accreditation and improvement of Iranian medical journals (CAIMJ) in 2011: Successes and challenges. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences*. 2014; 13(2): 163-174. [Persian]
12. Davarpanah MR, Behrouzfar H. International Visibility of Iranian ISI journals: A Citation Study. *Aslib Proceedings*. 2009; 61(4): 407-419.
13. Ren S, Rousseau R. International Visibility of Chinese Scientific Journals. *Scientometrics*. 2002; 53(3): 389-405.
14. Merat S, Khatibzadeh S, Mesgarpour B, Malekzadeh R. A Survey of the Current Status of Web-Based Databases Indexing Iranian Journals. *Archives of Iranian Medicine*. 2009; 12(3): 271-278.
15. Aminpour F. The influence of Iranian Scientific Journals in Disseminating Medical Information. *Journal of research in medical sciences*. 2012; 17(2): 171-175.
16. Abazari Z, Riahi A, Sohbatih F, Siamian H, Yamin Firoz M. A Comparative study of Medical Journals and Articles Growth in Eastern Mediterranean Regional Office Member Countries. *Payavard salamat*. 2015; 9(3): 235-248. [Persian]
17. Aminpour F. The Contribution of Academic Journals to the university scientific productivity. *Journal of Isfahan medical schools*. 2011; 29(134): 367-375. [Persian]

Investigating the Iranian medical journals compliance with the structural requirements of PubMed central journal selection criteria

Azam Shahbodaghi¹ Arezoo Farhadi^{2*} Maryam Shekofteh³ Manoochehr Karami⁴

1. MSc, Medical Library & Information Science, School of Allied Medicine, Shahid beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

2. Master Student, Medical Library & Information Science, School of Allied Medicine, Shahid beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

3. Assistant Professor, Medical Library & Information Science, School of Allied Medicine, Shahid beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

4. Assistant Professor, Epidemiology, School of Health, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.

(Received 25 Oct, 2015 Accepted 25 Jan, 2016)

Original Article

Abstract

Introduction: In recent years, there is a growing trend in Iranian medical journals in terms of numbers. In order to be able to be included in international indexing databases, these journals should comply with the required criteria of these databases. So, the aim of this study was to determine the adaptation of Iranian medical journals with the structural criteria of PubMed central journal selection standards.

Methods: The current study is a descriptive- applied one. The statistical population included all of the medical journals approved by the Ministry of Health and Medical Education (n=252). The data collection tool was the check list of structural criteria extracted from document of Pub Med central journal selection criteria. The data analysis was performed using SPSS20 through descriptive statistics methods.

Results: The results revealed that 98 journals (% 38.5), are published in English. It was found that 29 journals (% 11.5) do not have any XML file. 157 Journals (%62.3) have complied with the International Standard Serial Number in XML file. Only 41 journals (%16.3) had mentioned the name of the publisher in the XML file. Overall compliance of the journals with the structural items of PubMed Central journal selection criteria was 65.7 percent.

Conclusion: Although, the Iranian medical journals compliance with most of the structural criteria of PubMed Central journal selection policy showed to be in a satisfactory condition, but the majority of journals are not published in English language, which is a serious obstacle in indexing in PubMed central. Therefore only a small number of journals has a chance to be indexed in this database.

Key words: Abstracting, Indexing, Periodicals, PubMed Central.

Citation: Shahbadaghi A, Farhadi A, Shekofteh M, Karami M. Investigating the Iranian Medical Journals Compliance with the Structural Requirements of Pubmed Central Journal Selection Criteria. Journal of Modern Medical Information Sciences. 2016; 2(1): 70-74.

Correspondence:

A Farhadi.

Msc, Sciences in Medical Library & Information Science

Shahid beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

Tel: +98 21 8813830749

Email: Farhadi.arezoo@yahoo.com